

Petronella Prins – het oudste lid van de NVvR

Petronella Alida Prins werd geboren op 15.11.1906 in Teheran, Perzië als dochter van C.F. Prins en J.A. Goudkader. Zij was de tweede van vier kinderen. Haar oudere zusje werd geboren in 1904. In 1910 volgde nog een tweeling. Haar vader was in Teheran tapijtkoper en later eigenaar van een soort supermarkt voor Europeanen: het Magasin Hollandais.

Zij volgde in Teheran het lager onderwijs op een Engelstalige school "waar je alleen verstopperij spelen leerde". Haar moeder was gediplomeerd onderwijzeres en zorgde dat de kinderen toch leerden lezen, schrijven en rekenen.

In 1913 verhuisde het gezin Prins naar Den Haag, omdat de ouders hun kinderen een Nederlandse schoolopleiding wensten te geven. Nel startte daar in de eerste klas van de lagere school. Haar middelbare schoolopleiding kreeg zij op de Thorbecke HBS in Den Haag, een jongensschool, waar ook meisjes werden toegelaten. Zij deed in 1925 eindexamen.

Haar geneeskundige opleiding kreeg zij aan de RijksUniversiteit van Leiden, waar zij in 1933 tot arts werd bevorderd.

Thuis was het in die tijd niet zo royaal meer. Fietje Elink Schuurman, de latere echtgenote van prof.dr. J.R. von Ronnen, haalde haar dus gemakkelijk over om samen met haar in Den Haag te komen werken in het privé-instituut van de gynaecoloog-radiotherapeut **dr. W. van Heijningen**. Deze verrichtte daar naast de radiotherapie tevens enige radiodiagnostiek voor het Gemeenteziekenhuis Zuidwal. Van Heijningen genoot aanzien, getuige zijn lidmaatschap van de commissie van de Gezondheidsraad die zich moest buigen over de regeling van het gebruik van röntgen- en daarmee gelijk te stellen straling (1925). De opleiding tot radiodiagnostiek kreeg zij daar van dr. L. Arisz in het Gemeenteziekenhuis Zuidwal. Beide radiologen

werden genoemd in de lijst van opleiders voor het specialisme radiologie, opgesteld door G.J. van der Plaats in 1947.

In 1948 vertrok zij vanuit Den Haag naar het Sofia Ziekenhuis in Zwolle. Zij was in dat ziekenhuis de enige radioloog en deed zowel diagnostiek als therapie. In het R.K. Ziekenhuis van Zwolle, De Weezenlanden, was W. Siddré als enige radioloog werkzaam.

Het alleen werken beviel haar maar matig. Haar keuze was dan ook snel gemaakt toen bij een ontmoeting met dr. G.J. van der Plaats bleek dat deze zocht naar een radioloog in Maastricht, omdat het ziekenhuis Calvariënberg net naar het nieuwe complex Sint Annadal verhuisd was. Zij kwam daar in 1950 in dienst van het ziekenhuis en bleef tot haar pensionering in 1971.

De radiologische praktijk werd tot het moment van haar aanstelling verzorgd door professor Van der Plaats en zijn echtgenote A.Th.V. Verhoef, met één Belgische assistent, de heer Van Beusigem. In 1956 kwam daar als radiotherapeut nog dr. G.J. van der Plaats jr. bij, die al sedert 1951 als assistent werkzaam was geweest. Oom en neef waren overigens niet dol op elkaar. Mevrouw Van der Plaats werkte, na de stichting ervan (1948), in het privé-instituut 'Ars Medica Iuvat'. Zij leidde buitengewoon goed de assistenten op. Nel Prins viel in de Ars Medica Iuvat vaker in. Het contact met de aanvragende artsen was daar veel directer dan in het ziekenhuis. Later werden de aanschaf en het onderhoud van apparatuur te duur om deze instelling te kunnen handhaven.

Van der Plaats was vaak weg naar congressen en naar Groningen, waar hij gedurende enige tijd (1955-1958) buitengewoon hoogleraar was. De praktijk in het ziekenhuis werd dan gedaan door Prins.

Behoeft om te promoveren had zij niet. Er werd wel wetenschappelijk werk op de afdeling gedaan. Van der Plaats ontwikkelde de boloscoop. De afdeling fungeerde ten gevolge van het adviseurschap van Van der Plaats tevens als demonstratieafdeling voor Philips, waar veel buitenlanders kwamen kijken, bijvoorbeeld naar de kieftafel. De heer Stapper was in die tijd de regionale röntgentechnicus van Philips; hij woonde praktisch op de afdeling. De hoofdlaborante Ans Gorissen is later naar Philips vertrokken.

Een aantal malen ging Nel Prins ook mee naar een congres. Op congressen waren de bijdragen en voordrachten van Van der Plaats voornamelijk technisch van aard. Zij heeft hem als een gezellige baas ervaren met wie zij prettig kon werken.

Er werden regelmatig voordrachten en referaten op de eigen afdeling verzorgd. In de tijd van de opvolgers van Van der Plaats werden deze maandelijks gehouden voor alle radiologen en assistenten in Zuid-Limburg en Belgisch Limburg, vaak voorzien van een borrel na afloop.

De radiologische diagnostiek bestond voornamelijk uit onderzoek van maag en darm, longen, schedel en botten. Er werd veel aandacht besteed

aan de stereoscopie. De onderzoeken werden voornamelijk door de radioloog zelf gedaan en beoordeeld. De opnamen volgens Stenvers en Schüler werden onder doorlichting in stereo gemaakt. Tijdens haar laatste jaren op de afdeling werden eerst de beeldversterker en later de tv-keten ingevoerd. De eenvoudiger opnamen werden verricht door de laboranten.

Vaatonderzoek verrichtte Prins niet zelf. Er werden aortografieën verricht op de Philips-tafel, ontworpen door dr. W.H.A.M. Penn uit Nijmegen. De vaatchirurg prikde de aorta aan en de radioloog moest in hoog tempo de cassettes verwisselen als het contrast was ingespoten. Het vaatonderzoek en ander onderzoek van de schedelinhoud vond plaats bij de neurochirurgen in Heerlen.

De contacten met de andere specialisten verliepen vooral via Van der Plaats. Soms had ook zij wel contact met specialisten. Zij herinnert zich nog het enthousiasme van de chirurg dr.

Wishaupt, die het nodig vond dat je met het doorlichtscherm zo ongeveer boven op de patiënten kroop om alles goed te kunnen zien.

Vanaf de tijd dat Gerard van der Plaats (jr.) in de praktijk kwam werd de radiotherapie voornamelijk door hem bedreven.

Prins leidde mede de assistenten op. Zij herinnert zich nog mevr. F.G.M. Schnabel. Deze vertrok met Van der Plaats naar Groningen en is daar toen een tijd gebleven voordat zij zich als radioloog in Brunssum vestigde. Ook de latere Maastrichtse radiologen H. Sanches (1957-61) en B.K. Janevski (1966-70) werden tijdens haar tijd in het Maastrichtse ziekenhuis opgeleid.

Andere radiologen die zij mede opleidde vertrokken naar elders: J.J. Cobben (naar Eindhoven), H.E.A.S. Lemmers (naar Zaandam), J.Th.K.G. Nievelstein (naar Heerlen), C.J.P. Thijn (naar Groningen) en M.E. Noordhoek (naar het Diaconessenhuis Groningen). Janevski heeft zij nog Nederlands geleerd. De assistenten werden vaak gedeeltelijk in Maastricht en deels in Groningen opgeleid. In de enquête van de Nederlandse Vereniging voor Electrorologie en Röntgenologie van 1958 worden overigens ook nog de assistenten W.J. de Jong (naar ?), J. Haagsma (naar ?), P.N. Klaver

“Na haar pensionering in 1971 bleef Prins nog ‘tijdelijk’ actief. Deze ‘tijdelijke’ werkzaamheden duurden dertien en een halfjaar!”

(naar ?), C.M.H. Tummers (naar Kerkrade) en B.G. Dijken (naar de Lichtenberg Amersfoort) genoemd in die tijd.

De laborantenopleiding werd verzorgd door de laborantes D.P.J. (Dine) van Dijk en Ans Gorissen en professor Van der Plaats. Samen met deze dames besteedde Van der Plaats veel tijd aan het welbekende studieboek voor de laboranten.

Na haar pensionering in 1971 bleef Prins nog ‘tijdelijk’ actief. Zij bleef gedurende twee halve dagen per week de radiologische werkzaamheden op de kleine afdeling van Vijverdal verzorgen met Beatrijs Froeling als laborante. Deze ‘tijdelijke’ werkzaamheden duurden dertien en een halfjaar! In 1983 werd zij daar opgevolgd door Henk Sanches. De gepensioneerde internist Theo Castermans werkte daar toen ook.

Aanvankelijk woonde Nel Prins in Maastricht aan de Observantenweg samen met Dine van Dijk. Later heeft zij lange tijd samen met haar oudste zuster,

die apotheker was, in Bemelen gewoond. Zij is nooit gehuwd geweest. Zij las en leest veel. Nu woont zij al meer dan vijftig jaar (vanaf 1983) in de verzorgingsflat Sint Gerlachus in Maastricht. Zij woont daar zelfstandig en is nog zeer goed van alles op de hoogte. Ze is al jaren het oudste lid van de NVvR. Ook MemoRad wordt nog gelezen. Autorijden doet ze sinds enige jaren niet meer. “Als je op mijn leeftijd een ongelukje krijgt word je al gauw als schuldige aangewezen, en daar heb ik geen zin meer in”. Helaas is Nel Prins heel doof, maar een goed gesprek met haar is zeker niet moeilijk, omdat ze goed luistert en zeer helder van geest is. Het was een genoeg met haar te praten.

Deze bijdrage werd aangeleverd door de emeritus leden **Joris Panhuysen** en **Jos van Engelshoven**, naar aanleiding van een interview met mevrouw Prins.

STELLING

Wouter de Monyé, 2003 (Leiden) Pulmonary embolism: results of the Antelope study

Grijstinten kunnen niet altijd zwart-wit beschreven worden.